

درج تاریخچه روابط تجاری با جمهوری فدرالی المان

در قاموس کبیر افغانستان - بخش اول

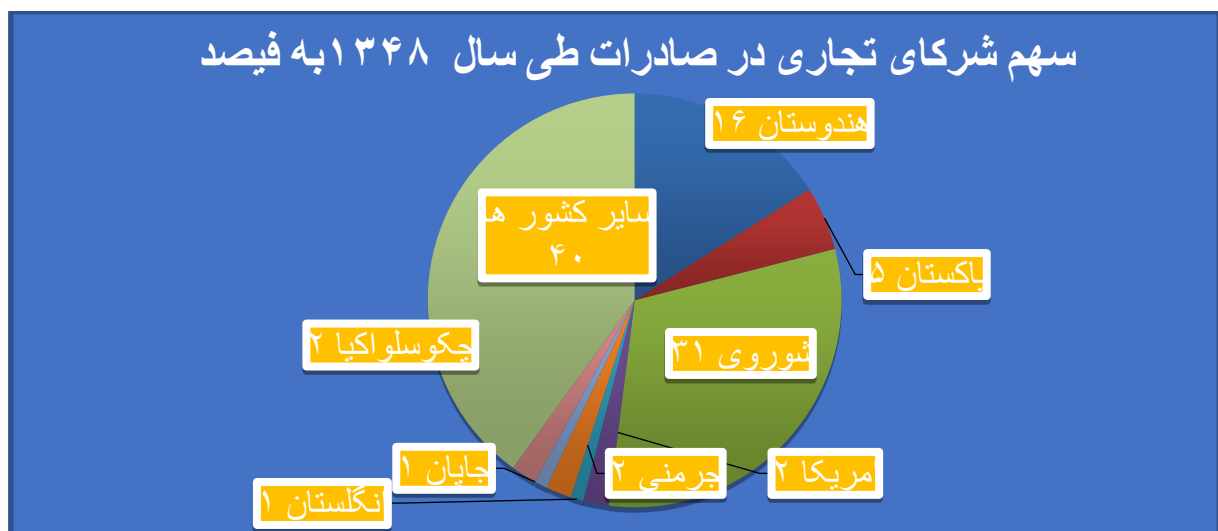
روابط افغانستان و آلمان روابطی دوستانه و تاریخی است که قدمت آن به بیش از یک قرن می‌رسد و تاریخ ایجاد تماس ها و وتأمین روابط دوستانه بین افغانستان و آلمان برمیگردد به سالهای (1915-1914) که یک هیئت اکتشافی المانی بنام «هنتینگ- نیدرمایر» از منطقه هندوکش در افغانستان دیدن نمود و افغانستان برای نخستین بار در مرکز سیاست خارجی و نظامی آلمان قرار گرفت. پس از استرداد استقلال کشورگامهای مهمی در راستای بهبود تجارت خارجی افغانستان گذاشته شد. چنانچه برای بار اول تجارت مستقیم بین افغانستان و کشورهای اروپایی بخصوص جرمنی آغاز شد. علیرغم محدودیت کمیت مبادلات، چون تجارت افغانستان میتواند از انحصار معامله داران هند برتانوی و روسیه شوروی خارج گردد، دارای اهمیت ویژه بود. سنگ بنای روابط دوستی آلمان و افغانستان در زمان شاه امان‌الله گذاشته شد و آلمان در تهیه نقشه و ساخت قصر دارالامان با حکومت شاه امان‌الله همکاری نمود. لیسه امانی، جاده بین قصر دارالامان تا پل آرتل و خط ریل آن (به امر نادر شاه توقف و واگون های آن به موزیم انتقال شد که تا حال موجود است)، پل آرتل، پروژه نساجی و پروژه‌های بند برق سروبی، ماهیپر توسط کمپنی زمینس آلمان، پروژه آبرسانی و شرکت هوخست که بنیان صنعت دواسازی را در افغانستان نهاد، و همچنان صدور کالاهای باکیفیت به افغانستان و غیره، نمونه های خوب و بیاد ماندنی از همکاری‌های آلمان با افغانستان در جریان بیش از صد سال روابط دوستانه بین دو کشور است. شاه امان‌الله همراه با ملکه ثریا همسرش و هیأت معیتی از کابل حرکت نموده و در 15 نوامبر 1927 از طریق قندهار اولین سفر اروپایی خود را آغاز کرد. در این سفر شاه و ملکه افغانستان از کشورهای مصر، ایتالیا، فرانسه، سوئیس، بلجیم، آلمان، انگلستان، هنگری، روسیه و ترکیه دیدار کردند. پس از سفر اروپایی شاه امان‌الله موسساتی همچون تیلیفونکن، زمینس و لوفت هانزا در افغانستان فعال شدند. تا سال 1929 آلمانی‌ها بزرگترین کمک کنندگان خارجی در افغانستان بودند. بر علاوه افغانستان بزرگترین شریک بازرگانی آسیایی آلمان بود. (وداد، خلیل - پیرامون کتاب سفرنامه شاه امان‌الله) "شاه امان‌الله بیست و دوم فیبروری 1928 میلادی وارد شهر برلین شد. بار اول دو هفته را در آلمان گذراند. بار دوم در ماه اپریل برای بازدید غیررسمی به آلمان رفت و حدود سه هفته در آلمان به سر برد. آلمان آن روزگار پس از شکست در جنگ جهانی اول منزوی شده بود. بعد از سال ۱۹۱۸ شاه افغانستان اولین رهبر یک کشور خارجی بود که برای دیدار به آلمان می‌آمد. حکومت های هر دو جانب از این دیدار انتظارات بسیار داشتند. آلمان در کنار آن که به صادرات خود به این بازار دست نخورده‌ی آسیایی و خارج شدن از انزوا می‌اندیشید، نمی‌خواست در رقابت با کشورهای دیگر اروپایی مخصوصا انگلستان و روسیه پس بماند. وقتی مقامات آلمانی از طریق سفارت خود در روم خبر شدند که

موسولینی برای شاه افغانستان در ایتالیا موتر ضد گلوله فیات تحفه داده، برلین به ارزش سه برابر تحفه‌ی او یک طیاره‌ی سه ماشینه ده نفره Junkers G24 به قیمت 285 هزار مارک به شاه امان‌الله خان هدیه داد. استقبال از پادشاه افغانستان در جمهوری وایمار به یادماندنی بود و از همان سرحد سویس آغاز شد. حکومت آلمان به پیشواز او قطار ویژه با یک مهماندار ویژه فرستاده بود. شاه امان‌الله که دل‌بسته‌ی فناوری اروپا بود برای دیدن مراحل تولید و خرید موتر به تاریخ 28 فبروری به مرکز تولید موتر رفت. مدیران شرکت بر علاوه این که او را با جریان تولید در قسمت‌های مختلف کارخانه آشنا کردند، در سالن پذیرایی کارخانه برای چیزی کم تر از یک ساعت با او گفت و گو کردند. از همان روز به بعد نام سالن شرکت را به افتخار دیدار کوتاه او گذاشتند Amanullah Saal .. مقارن سفر شاه، برلین تازه شروع به تولید واگون‌هایی کرده بود که به نام A2 یاد می‌شد. این واگون‌ها به منظور استفاده در خطوط شهری پایتخت و شهرهای دیگر آلمان ساخته شده بودند. شاه در جریان بازدید از مراکز مهم تکنالوژی آلمان به کارخانه تولید این واگون‌ها رفته بود و همچنان این فرصت را یافته بود که خودش یک فاصله کوتاه رانندگی این واگون را به عهده گیرد. پس از پخش این خبر، مردم اعلیحضرت دوست برلین، این نوع واگون را که متروی برلین از آن استفاده می‌کرد، به نام واگون امان‌الله Amanullah Wagen مسمی کردند. واگون امان‌الله تا پنجم نوامبر 1989 در خطوط مواصلاتی داخل شهر برلین مورد استفاده قرار می‌گرفت و هنوز به نام امان‌الله یاد می‌شد. از آن تاریخ به بعد تولید این نوع واگون‌ها متوقف شد. واگونی را که شاه رانندگی کرده بود در سال 2002 میلادی ترمیم کردند و امروز با همان نام در موزیم خط آهن آلمان نگهداری می‌شود. بر اساس معلومات وبسایت موزیم، این واگون هنوز قابل رانندگی است و فقط به مناسبت‌های خاص استفاده می‌شود. "اطلاعات روز" مناسبات سیاسی میان افغانستان و آلمان به ویژه پس از بازدید شاه امان‌الله به آن کشور، استحکام خود را در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و تجاری کسب کرد. بر اساس مذاکرات که بین طرفین صورت گرفت، معاهده مؤدت 3 مارچ 1926 بغرض همکاری‌های اقتصادی با جرمنی عقد شد و با اثر آن شرکتی بنام کمپنی «آلمان و افغان» تاسیس گردید و آلات و ادوات زراعتی وارد افغانستان شد. شرکت دیگری برای استخراج معدن یاقوت بدخشان و معادن ذغال تشکیل و بتاريخ 18 ماه می 1928 قرارداد فروش 3100 کیلو گرام سنگ لاجورد بین شیر احمد رئیس شورای دولتی و (اوتوالریس ابدار) نماینده شرکت لاجورد برای 3 سال در برلین به امضاء رسید. "سالنامه افغانستان"

پادشاه جدید افغانستان، نادرشاه، از سال 1929 سیاستی متمایل به بریتانیا را دنبال می‌کرد، اما همچنان به حفظ روابط دوجانبه میان افغانستان و آلمان وفادار بود. اهمیت ژئوپلیتیک افغانستان که از شمال با شوروی هم مرز بود و در جنوب همسایه هندوستان که مستعمره بریتانیا بود، موجب شد که این کشور همواره به عنوان جزء جدائی ناپذیر در طرح‌هایی نظامی آلمان به حساب آورده شود. سابقه این طرح‌ها به دوران پیش از جنگ جهانی دوم برمی‌گردد. هیتلر در ماه مارچ 1933 موافقت خود را با صرف نظر کردن از بخشی از طلب‌های آلمان از افغانستان بابت بهره قرضه‌هایی که به آن کشور داده شده بود، اعلام کرد و علاوه بر آن ضمانت پرداخت یک وام جدید به میزان 1.85 میلیون مارک را تقبل کرد. در سال 1935 قرضه دیگری به میزان 6.5 میلیون مارک به افغانستان داده شد. اما پراهمیت ترین قرارداد، قرضه 15 میلیون مارکی بود که در پروتکلی محرمانه از آن به عنوان قرضه نظامی نام برده شده است. "نگاهی به مناسبات نود ساله آلمان و افغانستان سایت آرئی" در سال 1316 (1937) قرار داد تجارتي کریدتی، عرفانی و تخنیکي با آلمان به

امضاء رسید و نیز در سال 1318 (1939) قرارداد وسیع‌تر کردیدی و تبادلوی مجدداً با آلمان عقد شد. دولت آلمانی موفق شد حق کاملته الوداد را از جرمنی بدست آورد. "سالنامه افغانستان" در ماه دسمبر 1939 وزارت امور خارجه آلمان نازی طرح جامعی برای بازسازی دستگاه‌های اداری و دولتی افغانستان ارائه کرد و متعاقب آن اقدام به استخدام مشاورین و متخصصین آلمانی برای کار در ادارات دولتی افغانستان کرد. در این دوره، هم امرای پولیس و هم امرای اردوی افغانستان و همچنین زابلی (1) (پر نفوذترین نماینده بورژوازی افغانستان) جزو متحدین آلمان به شمار می آمدند. آلمان نیز در ازای اعلام آمادگی افغانستان که «در جهت حفظ منافع آلمان همه امکانات خود را به کار ببندد» قرضه نظامی به میزان 15 میلیون مارک به افغانستان اعطا کرد. پس از تشکیل جمهوری فدرال آلمان اولین شرکت آلمانی که موفق به عقد یک قرارداد مهم با افغانستان شد، شرکت زمینس- شوکرت بود. بر اساس این قرارداد شرکت مذکور کار اتمام پروژه نیمه تمام ایجاد بند سروبوی در شرق افغانستان را به عهده گرفت که کارهای آن قبل از شروع جنگ توسط آلمانی ها شروع شده بود. اولین قرضه دولت فدرال آلمان به افغانستان یک قرضه تجاری بود که در سال 1950 به این کشور داده شد. بلافاصله بعد از آن در سال 1951 نمایندگی تجاری افغانستان در مونیخ افتتاح شد و یک سال پس از آن اولین قرارداد مبادله پایاپای کالا میان دو کشور به امضا رسید. افغانستان کلیه تجهیزات فنی کارخانه‌های خود را (به جز چند استثنا) به آلمان سفارش می داد. مناسبات دیپلماتیک این دو کشور مجدداً در سال 1954 از سر گرفته شد. "نگاهی به مناسبات نود ساله آلمان و افغانستان سایت آریائی" به اساس پیمان مؤدت 1335 (3 مارچ 1956) مذاکرات برای موافقات مخصوص، بالخاصه موافقت اقتصادی با جرمنی صورت گرفت. در سال 1336 یک هیأت اعزامی حکومت جمهوری آلمان جهت انجام مذاکرات به کابل مواصلت نمود که در نتیجه بتاريخ 31 جنوری 1958 قرارداد تبادل اموال و تادیات و قرارداد امداد تخنیکی بین افغانستان و جمهوری آلمان غربی بامضاء رسید که بر اساس آن افغانستان یک قدم دیگر برای توسعه روابط تجاری، اقتصادی و تخنیکی با یکی از کشورهای بزرگ اروپا برداشته شد. قرارداد تبادل اموال و تادیات و قرارداد امداد تخنیکی بین افغانستان و جمهوری اتحادی آلمان در کابل برای سال 1336 بتاريخ 31 جنوری 1958 عقد گردید. "سالنامه افغانستان" آلمان در دوران اولین برنامه عمرانی افغانستان (1956-1962) در پروژه‌های زیادی سهم بود. برای نمونه مهندسین آلمانی در وزارت معادن و صنایع افغانستان کار می کردند. برخی از پروژه‌هایی که آلمان در آن سهم بود عبارتند از: تاسیس یک کارخانه صابون‌سازی و یک کارخانه تولید روغن نباتی در شمال افغانستان، تاسیس یک کارخانه تولید برق و کشیدن برق فشار قوی از کابل به سپین- بولدک، و پروژه سیستم تلفن در کابل. علاوه بر آن کارآموزان افغانی جهت گذراندن دوره های آموزش فنی به آلمان می آمدند و استادان و معلمین آلمانی به دانشگاه کابل و مدارس فنی افغانستان اعزام می شدند. "نگاهی به مناسبات نود ساله آلمان و افغانستان سایت آریائی" پس از ختم جنگ جهانی دوم و تجزیه آلمان به دو کشور آلمان (جمهوری فدرالی آلمان و جمهوری دموکراتیک آلمان) افغانستان نخست با جمهوری فدرالی آلمان و بعداً پس از برسمیت شناختن جمهوری دموکراتیک آلمان با هر دو کشور روابط دیپلماتیک و روابط نزدیک تجاری داشت که این روابط الی وحدت دو آلمان دوام یافت. آلمان از سال 1961 تا 1966 برای اجرای پلان پنجساله کمک نمود. تصدی افغان ترکانی فابریکه نساجی قندهار و فابریکه پشمینه بافی پلچرخی در 1961 به کمک آلمان احداث گردید. در دوران پلان های پنجساله افغانستان 1346-1341 هجری شمسی مطابق (1962-1967) میلادی آلمان کمک‌های مالی خود را به افغانستان افزایش داد. هدف از این کمک ها جلب افغانستان به جبهه متحدین غرب علیه

شوروی در دوران جنگ سرد بود. محمد داود اولین رئیس دولت افغانستان بود که در سال 1961 به آلمان سفر کرد. اگر چه رابطه دو کشور در آن دوران تقریباً عاری از اشکال بود، اما محمد داود چندان با آغوش باز مورد استقبال قرار نگرفت. علت بی میلی آلمان به داود پافشاری افغانستان بر بی طرفی اش و امتناع از عضویت در پیمان‌های نظامی غرب بود. با بسر کار آمدن دوکتور محمد یوسف، که نماینده بورژوازی افغانستان بود، چرخشی در سیاست خارجی افغانستان پدید آمد. دکتور محمد یوسف سیاست نزدیکی به غرب را به اجرا گذاشت. او حتی در صدد آن بود که افغانستان را به عضویت اتحادیه اقتصادی اروپا درآورد. و در این راستا به گسترش روابط خود با متحدین غرب در منطقه، یعنی پاکستان و ایران، پرداخت. دکتور محمد یوسف سیاست پشتیبانی از بخش خصوصی و ایجاد زمینه‌های مناسب برای سرمایه‌گذاری غربی‌ها در افغانستان را به موازات هم پیش می‌برد. آلمان به سهم خود سعی بر این داشت که در همه عرصه‌های حیات اقتصادی افغانستان حضور داشته باشد و به این خاطر میزان قرضه‌های آلمان به افغانستان طی سال‌های 1962-1967 بالغ بر 260 میلیون مارک شد. "نگاهی به مناسبات نود ساله آلمان و افغانستان سایت آرئی" و اما تجارت خارجی کشور با کشورهای تجاری اروپائی که از لحاظ مسافه بسیار دور و هم کمبود و یا عدم موجودیت راه مواصلاتی به چالش‌های مواجهه بوده است، علیرغم آرزومندی‌ها در مورد گسترش صادرات افغانستان، این مهم‌الی سال‌های 1348 کمتر اتفاق افتاد و با ارقام بدسترس قرار ندارد.

منبع: اداره مرکزی احصائیه

چنانچه صادرات عمومی پیدوار و محصولات افغانستان در سال 1348 جمعاً به 81.92 میلیون دالر امریکائی میرسید. در گراف ارائه شده، صدور اقلام به تفکیک کشورها به فیصد ارائه شده است که در میان سایر کشورها جرمنی در سال 1348 صرف 2 درصد صادرات افغانستان را بخود اختصاص داده است.

(1)- منظور از عبدالمجید خان زابلی میباشد که قبلاً مصروف فعالیت های اقتصادی و تجاری در آلمان بود، در اثر تقاضای مکرر شخص محمد نادر شاه به کابل آمد و سمت وزارت اقتصاد ملی را عهده دار شد و همزمان با آن، به ایجاد شرکت سهامی افغان و تاسیس بانک ملی همت گماشت و بعد از آن در ایجاد دافغانستان بانک با دولت همکاری نمود. جهت معلومات بیشتر به کتاب تاریخ تجارت افغانستان تألیف اینجانب مراجعه شود.